

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 10ης Φεβρουαρίου 2009*

Στην υπόθεση C-110/05,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 4 Μαρτίου 2005,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την D. Recchia και τον F. Amato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον M. Fiorilli, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts και T. von Danwitz, προέδρους τμήματος, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, A. Borg Barthet, J. Malenovský, U. Löhmus (εισηγητή), A. Arabadjiev και C. Toader, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger και, στη συνέχεια, Y. Bot,
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως και, στη συνέχεια, M. Ferreira,
κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Οκτωβρίου 2006,

λαμβάνοντας υπόψη την από 7 Μαρτίου 2007 διάταξη περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας και κατόπιν της συνεδριάσεως της 22ας Μαΐου 2007,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλαν και τις απόψεις που ανέπτυξαν προφορικά:

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την D. Recchia και τον F. Amato,

- η Ιταλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον M. Fiorilli, avvocato dello Stato,

- η Τσεχική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον T. Boček,

- το Βασίλειο της Δανίας, εκπροσωπούμενο από τον J. Bering Liisberg,

- η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma,

- η Ελληνική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τη Ν. Δαφνίου,

- η Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την R. Loosli,

- η Κυπριακή Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον Κ. Λυκούργο και την Α. Πανταζή-Λάμπρου,

- το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενο από τις H. G. Sevenster και C. ten Dam,

- το Βασίλειο της Σουηδίας, εκπροσωπούμενο από τον A. Kruse,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Ιουλίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Με την προσφυγή της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, απαγορεύοντας την έλξη ρυμουλκούμενου από μοτοποδήλατα, μοτοσυκλέτες, τρίκυκλα και τετράκυκλα (motoneicoli, στο εξής: μοτοσυκλέτες), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 28 ΕΚ.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

- ² Με την οδηγία 92/61/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992, περί εγκρίσεως τύπου των δικύκλων ή τρικύκλων οχημάτων με κινητήρα (ΕΕ L 225, σ. 72), δόθηκαν

ομοιόμορφοι ορισμοί και θεσπίστηκαν οι κοινοτικές διαδικασίες εγκρίσεως τύπου οχήματος και εγκρίσεως τύπου στοιχείου για ορισμένα είδη οχημάτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής. Το άρθρο της 1, παράγραφοι 1 και 2, είχε ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται για όλα τα δίκυκλα ή τρίκυκλα οχήματα με κινητήρα, με δίδυμους τροχούς ή μη, που προορίζονται για οδική κυκλοφορία, καθώς και στις τεχνικές ενότητες και τα δομικά τους στοιχεία.

[...]

2. Τα οχήματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 κατανέμονται σε:

- μοτοποδήλατα, ήτοι τα δίκυκλα ή τρίκυκλα που είναι εξοπλισμένα με κινητήρα κυβισμού μέχρι 50 cm^3 εάν είναι εσωτερικής καύσης και έχουν μέγιστη ταχύτητα εκ κατασκευής μέχρι 45 χιλιόμετρα την ώρα,

- μοτοσυκλέτες, ήτοι τα δίκυκλα οχήματα με ή χωρίς καλάθι (side-car) που είναι εξοπλισμένα με κινητήρα άνω των 50 cm^3 εάν είναι εσωτερικής καύσης και/ή που έχουν μέγιστη εκ κατασκευής ταχύτητα άνω των 45 χιλιομέτρων την ώρα,

— τρίκυκλα, ήτοι τα οχήματα με τρεις συμμετρικούς τροχούς που είναι εξοπλισμένα με κινητήρα κυβισμού άνω των 50 cm³ εάν είναι εσωτερικής καύσης και/ή έχουν μέγιστη εκ κατασκευής ταχύτητα άνω των 45 χιλιομέτρων την ώρα.»

3 Από το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/61 προκύπτει ότι στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής εμπίπτουν επίσης τα οχήματα με κινητήρα με τέσσερις τροχούς, δηλαδή τα «τετράκυκλα», τα οποία θεωρούνται, αναλόγως των τεχνικών χαρακτηριστικών τους, είτε μοτοποδήλατα είτε τρίκυκλα.

4 Η έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/93/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1993, σχετικά με τη μάζα και τις διαστάσεις των δικύκλων ή τρικύκλων οχημάτων με κινητήρα (ΕΕ L 311, σ. 76), η οποία σκοπεύει στην εναρμόνιση των υποχρεωτικών τεχνικών προδιαγραφών προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των διαδικασιών εγκρίσεως τύπου οχήματος και εγκρίσεως τύπου στοιχείου, οι οποίες θεσπίσθηκαν με την οδηγία 92/61, έχει ως εξής:

«εκτιμώντας [...] ότι οι προδιαγραφές της παρούσας οδηγίας δεν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να υποχρεώσουν τα κράτη μέλη, τα οποία δεν επιτρέπουν στο έδαφός τους στα δίκυκλα να σύρουν ρυμουλκούμενο, να τροποποιήσουν τις νομοθεσίες τους».

- 5 Η οδηγία 97/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1997, σχετικά με ορισμένα στοιχεία και χαρακτηριστικά των δίκυκλων ή τρίκυκλων οχημάτων με κινητήρα (ΕΕ L 226, σ. 1), σκοπεί στην περαιτέρω εναρμόνιση ορισμένων τεχνικών απαιτήσεων που αφορούν τα εν λόγω οχήματα, μεταξύ των οποίων καταλέγονται οι σχετικές με τα συστήματα ζεύξεως και στερεώσεως απαιτήσεις. Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«εκτιμώντας [...] ότι οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν αποσκοπούν στο να επιβάλουν τροποποιήσεις των ρυθμίσεων των κρατών μελών που απαγορεύουν στο έδαφός τους την έλξη ρυμουλκούμενων από δίκυκλα ή τρίκυκλα οχήματα».

Η εθνική νομοθεσία

- 6 Στην Ιταλία, το νομοθετικό διάταγμα 285, της 30ής Απριλίου 1992 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 114, της 18ης Μαΐου 1992, στο εξής: κώδικας οδικής κυκλοφορίας), ορίζει, στο άρθρο του 53, ότι ως μοτοσυκλέτες νοούνται τα δίκυκλα, τρίκυκλα και τετράκυκλα οχήματα με κινητήρα. Μόνα τους τα τετράκυκλα οχήματα αποτελούν τη λεγόμενη κατηγορία των «τετράκυκλων με κινητήρα».
- 7 Κατά το άρθρο 54 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας, ως αυτοκίνητα οχήματα (*autoveicoli*) νοούνται τα οχήματα με κινητήρα που έχουν τουλάχιστον τέσσερις τροχούς, εξαιρουμένων των οχημάτων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 53 του ίδιου κώδικα.
- 8 Κατά το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας, επιτρέπεται να έλκουν ρυμουλκούμενο μόνον τα αυτοκίνητα οχήματα, τα τρόλεϊ (ηλεκτροκίνητα οχήματα

που δεν κινούνται πάνω σε ράγες και τα οποία είναι συνδεδεμένα, για την τροφοδοσία τους, με εναέρια γραμμή επαφής) και οι αυτοκινούμενοι ελκυστήρες [τρακτέρ] (τρίκυκλα οχήματα με κινητήρα που σύρουν ημιρυμουλκούμενο).

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 9 Η Επιτροπή, κατόπιν καταγγελίας την οποία υπέβαλε ιδιώτης κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας και κατόπιν ανεπίσημης έρευνας την οποία διενήργησε, απηύθυνε στο κράτος μέλος αυτό το από 3 Απριλίου 2003 έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο υποστήριξε ότι η απαγόρευση να έλκουν ρυμουλκούμενο οι μοτοσυκλέτες συνιστούσε παράβαση του άρθρου 28 ΕΚ.

- 10 Η Ιταλική Δημοκρατία, με την από 13 Ιουνίου 2003 έγγραφη απάντησή της, δεσμεύθηκε να προβεί στις αναγκαίες τροποποιήσεις της εθνικής νομοθεσίας προκειμένου να αρθεί ο προβαλλόμενος με το εν λόγω έγγραφο οχλήσεως περιορισμός των εισαγωγών.

- 11 Καθόσον δεν έτυχε καμίας περαιτέρω ενημερώσεως όσον αφορά τη θέσπιση των τροποποιήσεων αυτών, η Επιτροπή απηύθυνε στην Ιταλική Δημοκρατία την από 19 Δεκεμβρίου 2003 αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία κάλεσε το κράτος μέλος αυτό να υποβάλει τις παρατηρήσεις του εντός προθεσμίας δύο μηνών από τη λήψη της.

- 12 Δεδομένου ότι η Ιταλική Δημοκρατία δεν απάντησε σ' αυτήν την αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 13 Με απόφαση της 11ης Ιουλίου 2006, το Δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση στο τρίτο τμήμα. Δεδομένου ότι κανείς από τους διαδίκους δεν ζήτησε να αναπτύξει προφορικώς τις παρατηρήσεις του, το Δικαστήριο αποφάσισε να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς περαιτέρω προφορική διαδικασία. Ο γενικός εισαγγελέας P. Léger ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Οκτωβρίου 2006, με την οποία περατώθηκε η προφορική διαδικασία.
- 14 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 44, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, το τρίτο τμήμα αποφάσισε, στις 9 Νοεμβρίου 2006, να αναπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο προκειμένου αυτή να ανατεθεί σε μεγαλύτερο σχηματισμό.
- 15 Με διάταξη της 7ης Μαρτίου 2007, το Δικαστήριο διέταξε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας και τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως. Οι διάδικοι και, σύμφωνα με το άρθρο 24, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη εκτός της Ιταλικής Δημοκρατίας κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση σχετικά με το σε ποιο βαθμό και υπό ποιες προϋποθέσεις οι εθνικές διατάξεις οι οποίες δεν αφορούν τα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, αλλά τη χρήση του, και οι οποίες ισχύουν αδιακρίτως για τα εγχώρια και για τα εισαγόμενα προϊόντα, πρέπει να θεωρούνται μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ.

Επί της προσφυγής

Παρατηρήσεις επί της ερωτήσεως του Δικαστηρίου

- 16 Οι διάδικοι, καθώς και η Τσεχική Δημοκρατία, το Βασίλειο της Δανίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ελληνική Δημοκρατία, η Γαλλική Δημοκρατία, η Κυπριακή Δημοκρατία, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών και το Βασίλειο της Σουηδίας υπέβαλαν στο Δικαστήριο γραπτές παρατηρήσεις ή ανέπτυξαν προφορικώς τις απόψεις τους ενώπιον του Δικαστηρίου επί της εν λόγω ερωτήσεως.
- 17 Κατά την Επιτροπή, διακρίνονται δύο κατηγορίες ρυθμίσεων οι οποίες αφορούν τη χρήση ενός προϊόντος, δηλαδή, αφενός μεν, οι ρυθμίσεις αυτές που εξαρτούν τη χρήση του προϊόντος αυτού από το αν πληρούνται ορισμένες ειδικές για το προϊόν προϋποθέσεις ή περιορίζουν τη χρήση του κατά τόπο ή κατά χρόνο, αφετέρου δε, εκείνες που απαγορεύουν απολύτως, ή σχεδόν απολύτως, τη χρήση του προϊόντος αυτού.
- 18 Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία ρυθμίσεων, η Επιτροπή προτείνει την εφαρμογή των κριτηρίων που διατυπώθηκαν με τη σκέψη 5 της αποφάσεως της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville (Συλλογή τόμος 1974, σ. 411), καθώς και την κατά περίπτωση εξέταση της εκάστοτε επίμαχης ρυθμίσεως. Όσον αφορά τις ρυθμίσεις της δεύτερης κατηγορίας, καθόσον με αυτές επιβάλλεται απόλυτη απαγόρευση της χρήσεως ορισμένου προϊόντος ή απαγόρευση που επιτρέπει μόνον εξαιρετικά περιορισμένη ή κατ' εξαίρεση χρήση του, αυτές συνιστούν, εξ ορισμού, μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ. Κατά την Επιτροπή, η επέκταση της εφαρμογής των κριτηρίων που διατυπώθηκαν με τις σκέψεις 16 και 17 της αποφάσεως της 24 Νοεμβρίου 1993, C-267/91 και C-268/91, Keck και Mithouard (Συλλογή 1993, σ. I-6097), στις ρυθμίσεις περί τρόπων χρήσεως προϊόντος και η συνακόλουθη δημιουργία πρόσθετης κατηγορίας μέτρων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ δεν είναι ούτε σκόπιμες ούτε αναγκαίες.

- 19 Η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι ένας κανόνας που αφορά τη χρήση προϊόντος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ μόνον οσάκις απαγορεύει κάθε χρήση του προϊόντος ή τη μόνη δυνατή χρήση του. Αντιθέτως, αν υφίσταται περιθώριο εκτιμήσεως ως προς τις δυνατότητες χρήσεως του προϊόντος αυτού, η περίπτωση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ.
- 20 Η Τσεχική Δημοκρατία θεωρεί απρόσφορη την αυστηρή διάκριση μεταξύ διαφόρων κατηγοριών μέτρων και την εφαρμογή διαφορετικών νομικών κριτηρίων αναλόγως των κατηγοριών αυτών, καθόσον η προσθήκη οποιασδήποτε νέας κατηγορίας μέτρων συνεπάγεται αναπόφευκτα δυσχέρειες όσον αφορά τον ορισμό της.
- 21 Αυτό το κράτος μέλος και η Επιτροπή επισημαίνουν ότι η εφαρμογή των κριτηρίων που διατυπώθηκαν με την προπαρατεθείσα απόφαση Keck και Mithouard, όσον αφορά τους τρόπους πώλησεως των προϊόντων, δεν πρέπει να επεκταθεί και στις διατάξεις που αφορούν τη χρήση τους, για τον λόγο ότι, αφενός, η εκ μέρους του Δικαστηρίου εφαρμογή των κριτηρίων αυτών δεν υπήρξε ευχερής και, αφετέρου, δεν ήταν πράγματι αναγκαία. Συγκεκριμένα, οι εθνικές αρχές θα μπορούσαν να αποδείξουν ότι ήσαν αναγκαίες οι διατάξεις που θεωρήθηκαν ότι αφορούν τους τρόπους πώλησεως ακόμη και χωρίς τα κριτήρια που διατυπώθηκαν με την προαναφερθείσα απόφαση.
- 22 Το Βασίλειο της Δανίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ελληνική Δημοκρατία, η Γαλλική Δημοκρατία, η Κυπριακή Δημοκρατία και το Βασίλειο της Σουηδίας φρονούν, αντιθέτως, ότι τα κριτήρια που θέσπισε η νομολογία καταρχάς με την προπαρατεθείσα απόφαση Keck και Mithouard πρέπει να εφαρμοσθούν κατ' αναλογία στην περίπτωση εθνικής ρυθμίσεως η οποία περιορίζει ή απαγορεύει ορισμένους τρόπους χρήσεως ενός προϊόντος. Αυτά τα κράτη μέλη προτείνουν, επομένως, να γίνει δεκτό ότι μια εθνική διάταξη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ, υπό την προϋπόθεση ότι δεν σχετίζεται με αυτό το ίδιο το προϊόν, ισχύει αδιακρίτως για όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός του κράτους μέλους και επηρεάζει κατά τον ίδιο τρόπο, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, τα εγχώρια και τα προερχόμενα από άλλα κράτη μέλη προϊόντα.

- 23 Αντιθέτως, τα ίδια κράτη μέλη επισημαίνουν ότι είναι αναγκαία μια παρέκκλιση από τα κριτήρια αυτά εφόσον αποδειχθεί ότι οι θεσπίζουσες περιορισμό εθνικές διατάξεις απαγορεύουν κατηγορηματικώς τη χρήση συγκεκριμένου προϊόντος ή επιτρέπουν μόνον εξαιρετικά περιορισμένη χρήση του, περιορίζοντας συνεπώς την πρόσβαση του προϊόντος στην αγορά.
- 24 Κατά το Βασίλειο της Δανίας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν απαγορεύεται κάθε εθνική διάταξη που περιορίζει την ελευθερία δράσεως ενός ιδιώτη ή μιας επιχειρήσεως σε σχέση με συγκεκριμένο προϊόν. Όσον αφορά το κριτήριο σύμφωνα με το οποίο μια εθνική διάταξη δεν μπορεί να παρακωλύει την πρόσβαση ενός προϊόντος στην αγορά, το κράτος μέλος αυτό θεωρεί ότι είναι δυσχερές να καθορισθεί το όριο πέραν του οποίου ο περιορισμός της χρήσεως προϊόντος θεωρείται τόσο δεσμευτικός ώστε να παρακωλύει την πρόσβαση αυτή. Κατά το Βασίλειο της Δανίας, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να κρίνουν σε ποιο βαθμό απέδειξε ο βάλλων κατά μιας τέτοιας διατάξεως ότι η εφαρμογή της περιόρισε την πρόσβαση στην αγορά.
- 25 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας θεωρεί ότι οι τρόποι χρήσεως ενός προϊόντος αποτελούν το αντίστοιχο των τρόπων πωλήσεως, υπό την έννοια ότι πλείονες αυτών των τρόπων χρήσεως μπορούν να χαρακτηρισθούν ως τρόποι πωλήσεως και αντιστρόφως. Σύμφωνα με αυτό το κράτος μέλος, οι αρχές που διατυπώθηκαν με την προπαρατεθείσα απόφαση Keck και Mithouard πρέπει να έχουν εφαρμογή κατά τον ίδιο τρόπο και στις ρυθμίσεις περί τρόπων χρήσεως προϊόντος, υπό την προϋπόθεση ότι οι ρυθμίσεις αυτές δεν εισάγουν δυσμενή διάκριση, διασφαλίζουν την ύπαρξη ίσων ευκαιριών από απόψεως ανταγωνισμού μεταξύ των προϊόντων που κατασκευάζονται στο κράτος μέλος το οποίο θέσπισε τις ρυθμίσεις και των προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων και ότι δεν αποκλείουν απολύτως ή σχεδόν απολύτως την πρόσβαση των προϊόντων αυτών στην αγορά του εν λόγω κράτους μέλους.
- 26 Κατά την Ελληνική Δημοκρατία, η χρήση ενός προϊόντος δεν μπορεί αυτή καθαυτή να παρακωλύσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Εντούτοις, αν η χρήση αυτή αποτελεί συστατικό στοιχείο της κυκλοφορίας του προϊόντος, ζήτημα που πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση, ο περιορισμός της χρήσεως ενδέχεται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ.

- 27 Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, οι εθνικές διατάξεις περί των τρόπων χρήσεως ενός προϊόντος και περί των τρόπων πώλησεως είναι παρεμφερείς ως προς τη φύση και τον βαθμό των επιπτώσεών τους στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, καθόσον παράγουν, καταρχήν, τα αποτελέσματά τους μόνο μετά την εισαγωγή του προϊόντος και μέσω των καταναλωτών. Επομένως, τα ίδια κριτήρια πρέπει να εφαρμόζονται σε αμφότερα τα είδη διατάξεων.
- 28 Η Κυπριακή Δημοκρατία, μολοντί συμφωνεί με τις επιφυλάξεις που διατύπωσαν άλλα κράτη μέλη όσον αφορά την προσθήκη ενός, κατ' ουσίαν, οικονομικής φύσεως νέου κριτηρίου, υποστηρίζει ότι, αν η εφαρμογή της νομολογίας που καθιερώθηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση Keck και Mithouard δεν επεκταθεί στα μέτρα που διέπουν τη χρήση προϊόντος, οποιοδήποτε σχετικό με τη χρήση μέτρο θα μπορούσε να εξομοιωθεί με απαγόρευση βάσει του κανόνα που διατυπώθηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση Dassonville. Κατά το κράτος μέλος αυτό, το Δικαστήριο πρέπει να εστιάσει την ανάλυσή του στο ζήτημα αν το επίμαχο μέτρο ενδέχεται να απαγορεύει πλήρως ή εν μέρει την πρόσβαση ενός εμπορεύματος στην αγορά κράτους μέλους.
- 29 Το Βασίλειο της Σουηδίας φρονεί ότι ένα εθνικό μέτρο που απαγορεύει έναν τρόπο χρήσεως προϊόντος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ μόνον εφόσον είναι ικανό να παρακαλύει στην πράξη την πρόσβαση του προϊόντος αυτού στην αγορά.
- 30 Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών υποστηρίζει ότι ο αρχικός έλεγχος των εθνικών μέτρων πρέπει να αφορά το αν οι επιπτώσεις των μέτρων αυτών στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είναι εξαιρετικά αβέβαιες και πολύ έμμεσες. Δηλαδή, πρέπει να εξετάζεται αν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των μέτρων αυτών και των αποτελεσμάτων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο. Πολλές διατάξεις μπορούν να δικαιολογηθούν βάσει αυτού του αρχικού κριτηρίου, το οποίο αποτελεί μέσο διαλογής που καθιστά δυνατή την εξαίρεση των μέτρων αυτών από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ.

31 Όσον αφορά την επέκταση της εφαρμογής της νομολογίας που εγκαινιάστηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση Keck και Mithouard στους τρόπους χρήσεως προϊόντος, το εν λόγω κράτος μέλος παραθέτει επιχειρήματα τόσο υπέρ όσο και κατά της επεκτάσεως αυτής. Σύμφωνα με τα πρώτα, η λύση αυτή καθιστά, καταρχάς, δυνατή την εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ ενός συνόλου κανόνων που σκοπούν στην προστασία συμφερόντων μη οικονομικής φύσεως. Ακολούθως, η λύση αυτή είναι σύμφωνη με την προγενέστερη νομολογία του Δικαστηρίου και επιτρέπει στα εθνικά δικαστήρια την ευλόγως γενικού χαρακτήρα εφαρμογή της νομολογίας η οποία αυξάνει την ασφάλεια δικαίου και συμβάλλει στη συνοχή της νομολογίας. Τέλος, αποτρέπει την καταστρατήγηση της εξαιρέσεως που έθεσε η νομολογία της αποφάσεως Keck και Mithouard, στην περίπτωση διατάξεων που απαγορεύουν, στην πράξη, τη χρήση ενός προϊόντος ή επιτρέπουν μόνον εξαιρετικά περιορισμένη χρήση του.

32 Όσον αφορά τα επιχειρήματα κατά της επεκτάσεως της εφαρμογής της εν λόγω νομολογίας στους τρόπους χρήσεως ενός προϊόντος, το ίδιο κράτος μέλος θεωρεί καταρχάς ότι η σαφής οριοθέτηση της κατηγορίας των τρόπων χρήσεως προϊόντος είναι δυσχερής. Ακολούθως, θεωρεί ότι η προσθήκη μιας νέας κατηγορίας εξαιρέσεων μπορεί να καταστεί αιτία συγχύσεως για τα εθνικά δικαστήρια, καθόσον θα εφαρμόζονται διαφορετικά κριτήρια αναλόγως της κατηγορίας στην οποία εμπίπτει ορισμένη διάταξη. Τέλος, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών υποστηρίζει ότι μεταξύ των διατάξεων περί τρόπων χρήσεως ενός προϊόντος υφίστανται πάντα εξαιρέσεις, δηλαδή περιπτώσεις στις οποίες ένα μέτρο πληροί τα κριτήρια της εξαιρέσεως, μολονότι έχει σοβαρές επιπτώσεις στο μεταξύ των κρατών μελών εμπόριο.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

33 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, κάθε εμπορική ρύθμιση των κρατών μελών δυνάμενη να παρακωλύσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο θεωρείται μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Dassonville, σκέψη 5).

- 34 Από πάγια, επίσης, νομολογία, προκύπτει ότι το άρθρο 28 ΕΚ απηχεί την υποχρέωση τηρήσεως των αρχών της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αμοιβαίας αναγνώρισεως των προϊόντων που νομίμως κατασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο εντός άλλων κρατών μελών, καθώς και της υποχρεώσεως διασφάλισης της ελεύθερης προσβάσεως των κοινοτικών προϊόντων στις εθνικές αγορές (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1983, 174/82, Sandoz, Συλλογή 1983, σ. 2445, σκέψη 26, της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 120/78, Rewe-Zentral, γνωστή ως «Cassis de Dijon», Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 321, σκέψεις 6, 14 και 15, και προπαρατεθείσα απόφαση Keck et Mithouard, σκέψεις 16 και 17).
- 35 Επομένως, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κάθε περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ο οποίος, ελλείψει εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών, οφείλεται στην εφαρμογή επί εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, εντός των οποίων αυτά κατασκευάζονται και διατίθενται νομίμως στο εμπόριο, διατάξεων που αφορούν τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα εμπορεύματα αυτά, ακόμη και αν οι διατάξεις αυτές ισχύουν αδιακρίτως για όλα τα προϊόντα (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσα απόφαση Cassis de Dijon, σκέψεις 6, 14 και 15, απόφαση της 26ης Ιουνίου 1997, C-368/95, Familiapress, Συλλογή 1997, σ. I-3689, σκέψη 8, και απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2003, C-322/01, Deutscher Apothekerverband, Συλλογή 2003, σ. I-14887, σκέψη 67).
- 36 Αντιθέτως, δεν δύναται να παρακωλύσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, υπό την έννοια της νομολογίας της προπαρατεθείσας αποφάσεως Dassonville, η εφαρμογή επί προϊόντων προερχομένων από άλλα κράτη μέλη εθνικών διατάξεων που περιορίζουν ή απαγορεύουν ορισμένους τρόπους πωλήσεως, υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι οι διατάξεις αυτές ισχύουν για όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται εντός αυτού του κράτους μέλους και, αφετέρου, ότι επηρεάζουν κατά τον ίδιο τρόπο, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, τη διάθεση στο εμπόριο των εγχώριων και των προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων. Συγκεκριμένα, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, η εφαρμογή ρυθμίσεων αυτού του είδους στην πώληση προϊόντων που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος και πληρούν τις προδιαγραφές που έχει θέσει το κράτος αυτό δεν δύναται να παρακωλύσει την πρόσβασή τους στην αγορά ούτε να την καταστήσει δυσχερέστερη απ' ό,τι την πρόσβαση των εγχώριων προϊόντων στην αγορά (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Keck και Mithouard, σκέψεις 16 και 17).
- 37 Κατά συνέπεια, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ τα μέτρα

κράτους μέλους τα οποία σκοπούν ή έχουν ως αποτέλεσμα τη δυσμενέστερη μεταχείριση των προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, καθώς και τα διαλαμβανόμενα στη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως μέτρα. Υπάγεται επίσης στην κατηγορία αυτή κάθε άλλο μέτρο που παρακωλύει την πρόσβαση στην αγορά κράτους μέλους των προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών.

Επί της προσαπτομένης παραβάσεως

- 38 Οι αιτιάσεις της Επιτροπής κατά του άρθρου 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας πρέπει να εξετασθούν υπό το πρίσμα των αρχών που υπομνήσθηκαν με τις σκέψεις 33 έως 37 της παρούσας αποφάσεως.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 39 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η απαγόρευση την οποία θέτει το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας έχει ως αποτέλεσμα να παρακωλύει τη χρήση ρυμουλκούμενων που νομίμως κατασκευάστηκαν και διατέθηκαν στο εμπόριο εντός των κρατών μελών των οποίων η νομοθεσία δεν περιλαμβάνει τέτοια απαγόρευση, καθώς και να παρακωλύει την εισαγωγή και πώληση των ρυμουλκούμενων αυτών εντός της Ιταλίας.
- 40 Συνεπώς, η απαγόρευση αυτή συνιστά, κατά την Επιτροπή, περιορισμό των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ και μπορεί να θεωρηθεί συμβατή με τη Συνθήκη ΕΚ μόνον εφόσον δικαιολογείται σύμφωνα με το άρθρο 30 ΕΚ ή από επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος. Εντούτοις, η Ιταλική Δημοκρατία δεν προέβαλε, κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, καμία δικαιολογία και κανέναν επιτακτικό

λόγο γενικού συμφέροντος. Αντιθέτως, αυτό το κράτος μέλος δέχθηκε την ύπαρξη της εν λόγω απαγορεύσεως και του οφειλόμενου σ' αυτήν περιορισμού των εισαγωγών και δεσμεύθηκε να την καταργήσει.

41 Όσον αφορά τον προβαλλόμενο περιορισμό των εισαγωγών, η Ιταλική Δημοκρατία επισημαίνει ότι η παράβαση που της προσάπτεται αφορά την απαγόρευση έλξεως ρυμουλκούμενου από τις ταξινομημένες στην Ιταλία μοτοσυκλέτες και όχι την άρνηση ταξινομήσεως μοτοσυκλετών ή ρυμουλκούμενων κατασκευασμένων σε άλλο κράτος μέλος και προοριζόμενων να διατεθούν στο εμπόριο εντός της Ιταλίας. Κατά την Ιταλική Δημοκρατία, η Επιτροπή υποπίπτει σε σύγχυση μεταξύ των εκ του νόμου προϋποθέσεων για την κυκλοφορία στο ιταλικό έδαφος οχήματος που έχει υποβληθεί σε ειδική έγκριση τύπου στοιχείου εντός άλλου κράτους μέλους ή εντός τρίτου κράτους και της διαθέσεως του ίδιου οχήματος στο εμπόριο εντός της Ιταλίας.

42 Αυτό το κράτος μέλος ισχυρίζεται ότι η κρίση της Επιτροπής στηρίζεται σε εσφαλμένη προκειμένη. Το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας συνιστά άσκηση της εξουσίας θεσπίσεως παρεκκλίσεων, η οποία ρητώς παρέχεται στα κράτη μέλη με την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/93. Μέχρι να εναρμονισθούν σε κοινοτικό επίπεδο τόσο οι τεχνικές προδιαγραφές περί εγκρίσεως τύπου στοιχείου των ρυμουλκούμενων όσο και η νομοθεσία περί ταξινομήσεως και οδικής κυκλοφορίας, η αμοιβαία αναγνώριση των ρυμουλκούμενων αυτών εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών.

43 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι αιτιολογικές σκέψεις μιας οδηγίας δεν είναι νομικώς δεσμευτικές και ότι η έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/93 δεν σκοπεί και δεν έχει ως αποτέλεσμα να καταστήσει συμβατές με το κοινοτικό δίκαιο εθνικές διατάξεις όπως το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας. Η αιτιολογική αυτή σκέψη οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/93, εξαιρώντας από αυτό τη νομοθεσία περί ρυμουλκούμενων όσον αφορά τα δίκυκλα οχήματα χωρίς να ορίζει αν μια ενδεχόμενη απαγόρευση είναι συμβατή με τις διατάξεις της Συνθήκης ή όχι. Η Επιτροπή υπενθυμίζει επίσης την επανειλημμένως αναγνωρισθείσα από το Δικαστήριο αρχή της υπεροχής των διατάξεων της Συνθήκης έναντι του παραγώγου κοινοτικού δικαίου.

- 44 Εξάλλου, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η έλλειψη εναρμονισμένων διατάξεων ουδόλως δικαιολογεί την παραβίαση θεμελιώδους ελευθερίας που διασφαλίζει η Συνθήκη ΕΚ.
- 45 Με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, η Ιταλική Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι, λαμβανομένων υπόψη των δυνατοτήτων χρήσεως των μοτοσυκλετών και των ρυμουλκούμενων, που μπορούν να χρησιμοποιούνται χωριστά, τα προϊόντα αυτά δεν μπορούν να θεωρούνται ως αποτελούντα αντικείμενο ποσοτικών περιορισμών στην εισαγωγή κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ.
- 46 Εξάλλου, η επίμαχη απαγόρευση έχει συνέπειες μόνον ως προς το προϊόν αυτό καθαυτό, ανεξαρτήτως του τόπου κατασκευής του και της ιθαγένειας του κατασκευαστή, οπότε δεν αποτελεί μέσο προστασίας των ιταλικών προϊόντων ούτε ρύθμιση ενέχουσα διάκριση σε βάρος των προϊόντων που κατασκευάζονται στα λοιπά κράτη μέλη. Στην Ιταλία, δεν μπορεί να δοθεί έγκριση τύπου στοιχείου για καμία μοτοσυκλέτα που έλκει ρυμουλκούμενο και για κανένα ρυμουλκούμενο που έλκεται από μοτοσυκλέτα. Καθόσον η απαγόρευση της χρήσεως των οχημάτων αυτών μαζί με ρυμουλκούμενο συνεπάγεται ότι οι ιταλικές επιχειρήσεις δεν έχουν κανένα συμφέρον να κατασκευάζουν μοτοσυκλέτες εξοπλισμένες για την έλξη ρυμουλκούμενου ούτε ρυμουλκούμενα που προορίζονται αποκλειστικά για να προσαρτώνται σε τέτοια οχήματα, αποτέλεσμα της απαγορεύσεως αυτής είναι ο αποκλεισμός από την ιταλική αγορά των προϊόντων με τα χαρακτηριστικά αυτά.
- 47 Η Ιταλική Δημοκρατία επικαλείται επίσης τη σύμβαση για την οδική κυκλοφορία, η οποία συνάφθηκε στη Βιέννη στις 8 Νοεμβρίου 1968 και της οποίας το παράρτημα Ι, σημείο 3, στοιχείο α', προβλέπει ότι «τα συμβαλλόμενα μέρη δύνανται να αρνηθούν να δεχθούν στην επικράτειά τους προς διεθνή κυκλοφορία τους ακόλουθους συνδυασμούς οχημάτων εφόσον η κυκλοφορία τους απαγορεύεται από την εθνική νομοθεσία τους: [...] μοτοσυκλέτες με ρυμουλκούμενα». Πάντως, το εν λόγω κράτος μέλος διευκρινίζει ότι δεν έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής και ότι οι μοτοσυκλέτες που έχουν ταξινομηθεί σε άλλα κράτη μέλη επιτρέπεται να έλκουν ρυμουλκούμενο εντός της Ιταλίας, καθόσον εμπίπτουν στην περίπτωση της διεθνούς κυκλοφορίας κατά την έννοια της συμβάσεως αυτής.

- 48 Η Ιταλική Δημοκρατία επικαλείται επίσης τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 97/24, της οποίας το περιεχόμενο είναι κατ' ουσίαν όμοιο με αυτό της έκτης αιτιολογικής σκέψεως της οδηγίας 93/93. Επισημαίνει ότι η επιφύλαξη που αναγνωρίζεται υπέρ των κρατών μελών με αυτές τις αιτιολογικές σκέψεις οφείλεται στο γεγονός ότι, λόγω της υπάρξεως διαφορών μεταξύ των κρατών ως προς τη μορφολογία του εδάφους, τα τεχνικά χαρακτηριστικά των οχημάτων είναι σημαντικά για την οδική ασφάλεια. Κατά την Ιταλική Δημοκρατία, ελλείπει κανόνων περί εγκρίσεως τύπου στοιχείου όσον αφορά τα δύο αυτά προϊόντα χρησιμοποιούμενα από κοινού (όχημα που έλκει και ρυμουλκούμενο), δεν πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις ασφάλειας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 49 Για να εξετασθεί η βασιμότητα της αιτιάσεως της Επιτροπής, πρέπει να επισημανθεί ότι, μολονότι το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας αφορά την απαγόρευση να χρησιμοποιούνται από κοινού, σε ιταλικό έδαφος, μοτοσυκλέτα και ρυμουλκούμενο, η επίμαχη εθνική διάταξη πρέπει να εξετασθεί ιδίως υπό το πρίσμα του περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των ρυμουλκούμενων τον οποίο ενδεχομένως συνεπάγεται. Συγκεκριμένα, μολονότι δεν αμφισβητείται ότι οι μοτοσυκλέτες μπορούν σαφώς να χρησιμοποιούνται χωρίς ρυμουλκούμενο, εντούτοις το ρυμουλκούμενο έχει μικρή μόνο χρησιμότητα άνευ οχήματος με κινητήρα το οποίο μπορεί να το έλκει.
- 50 Δεν αμφισβητείται ότι το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας έχει εφαρμογή ανεξαρτήτως της προελεύσεως του ρυμουλκούμενου.
- 51 Η Επιτροπή δεν διευκρίνισε αν η προσφυγή της αφορά αποκλειστικά τα ρυμουλκούμενα που είναι ειδικά κατασκευασμένα για μοτοσυκλέτες ή όλα τα είδη ρυμουλκούμενων. Ως εκ τούτου, η προβαλλόμενη παράβαση πρέπει να εξετασθεί για καθένα από τα δύο αυτά είδη ρυμουλκούμενου χωριστά.

- 52 Όσον αφορά, πρώτον, τα ρυμουλκούμενα που δεν έχουν κατασκευασθεί ειδικά για μοτοσυκλέτες, αλλά μπορούν να προσαρτώνται σε αυτοκίνητα ή άλλα οχήματα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η απαγόρευση που θέτει το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας παρακωλύει την πρόσβαση αυτού του είδους ρυμουλκούμενων στην αγορά.
- 53 Η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει συνεπώς να απορριφθεί στο μέτρο που αφορά τα ρυμουλκούμενα τα οποία δεν έχουν κατασκευασθεί προκειμένου να προσαρτώνται ειδικά σε μοτοσυκλέτες και τα οποία νομίμως κατασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο εντός άλλων κρατών μελών πλην της Ιταλικής Δημοκρατίας.
- 54 Απομένει να εξετασθεί στη συνέχεια η προβαλλόμενη από την Επιτροπή παράβαση όσον αφορά τα ρυμουλκούμενα τα οποία έχουν κατασκευασθεί προκειμένου να προσαρτώνται ειδικά σε μοτοσυκλέτες και τα οποία νομίμως κατασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο εντός άλλων κρατών μελών πλην της Ιταλικής Δημοκρατίας.
- 55 Με τη γραπτή απάντησή της στην ερώτηση του Δικαστηρίου, η Επιτροπή υποστηρίζει, χωρίς η Ιταλική Δημοκρατία να την αντικρούσει επ' αυτού, ότι, στην περίπτωση των ρυμουλκούμενων που έχουν κατασκευασθεί ειδικά για μοτοσυκλέτες, οι δυνατότητες χρήσεως των ρυμουλκούμενων αυτών κατά τρόπο διαφορετικό από την προσάρτησή τους σε μοτοσυκλέτα είναι εξαιρετικά περιορισμένες. Κατά την Επιτροπή, μολονότι δεν αποκλείεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, η δυνατότητα προσαρτήσεώς τους σε άλλα οχήματα, ιδίως δε σε αυτοκίνητα, εντούτοις η χρήση αυτή δεν είναι ενδεδειγμένη και είναι τουλάχιστον ασήμαντη, αν όχι υποθετική.
- 56 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η απαγόρευση χρήσεως ενός προϊόντος εντός κράτους μέλους επηρεάζει σημαντικά τη συμπεριφορά των καταναλωτών, γεγονός το οποίο, με τη σειρά του, έχει επιπτώσεις στην πρόσβαση του προϊόντος στην αγορά αυτού του κράτους μέλους.

- 57 Συγκεκριμένα, οι καταναλωτές, γνωρίζοντας ότι απαγορεύεται να προσαρτούν στις μοτοσυκλέτες τους ρυμουλκούμενα ειδικώς κατασκευασμένα για μοτοσυκλέτες, δεν έχουν ουσιαστικά κανένα συμφέρον να αγοράσουν τέτοια ρυμουλκούμενα (βλ. κατ' αναλογία, προκειμένου περί της απαγορεύσεως επιθέσεως εγχρώμων ταινιών στο αλεξήνεμο των αυτοκινήτων οχημάτων, απόφαση της 10ης Απριλίου 2008, C-265/06, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2008, σ. I-2245, σκέψη 33). Επομένως, το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας αποκλείει τη ζήτηση των ρυμουλκούμενων αυτών στην επίμαχη αγορά, κωλύοντας, συνεπώς, την εισαγωγή τους.
- 58 Ως εκ τούτου, η απαγόρευση την οποία θέτει το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας, στο μέτρο που έχει ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της προσβάσεως στην ιταλική αγορά των ειδικά κατασκευασμένων για μοτοσυκλέτες ρυμουλκούμενων, τα οποία νομίμως κατασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο εντός άλλων κρατών μελών πλην της Ιταλικής Δημοκρατίας, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών, το οποίο απαγορεύεται από το άρθρο 28 ΕΚ, εκτός αν μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικά.
- 59 Μια τέτοια απαγόρευση μπορεί να δικαιολογηθεί από κάποιον από τους λόγους γενικού συμφέροντος που παρατίθενται στο άρθρο 30 ΕΚ ή λόγω επιτακτικής ανάγκης (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 19ης Ιουνίου 2003, C-420/01, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2003, σ. I-6445, σκέψη 29, και της 5ης Φεβρουαρίου 2004, C-270/02, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2004, σ. I-1559, σκέψη 21). Σε αμφότερες τις περιπτώσεις το εθνικό μέτρο πρέπει να είναι κατάλληλο για να διασφαλισθεί η υλοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού και να μην υπερβαίνει το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο (αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 2007, C-54/05, Επιτροπή κατά Φινλανδίας, Συλλογή 2007, σ. I-2473, σκέψη 38, και της 20ής Σεπτεμβρίου 2007, C-297/05, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 2007, σ. I-7467, σκέψη 75).
- 60 Εν προκειμένω, η δικαιολογία που επικαλείται η Ιταλική Δημοκρατία αφορά την προστασία της οδικής ασφάλειας, η οποία, κατά τη νομολογία, συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να δικαιολογήσει περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-55/93, van Schaik, Συλλογή 1994, σ. I-4837, σκέψη 19, και της 12ης Οκτωβρίου 2000, C-314/98, Snellers, Συλλογή 2000, σ. I-8633, σκέψη 55, προπαρατεθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Φινλανδίας, σκέψη 40, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών,

σκέψη 77, και Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψη 38, καθώς και απόφαση της 5ης Ιουνίου 2008, C-170/07, Επιτροπή κατά Πολωνίας, σκέψη 49).

- 61 Ελλείπει διατάξεων πλήρους εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο, εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν το επιδιωκόμενο επίπεδο οδικής ασφάλειας στην επικράτειά τους, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις απαιτήσεις της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (βλ., σχετικώς, απόφαση της 27ης Μαρτίου 1984, 50/83, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1984, σ. 1633, σκέψη 12, και, κατ' αναλογία, απόφαση της 13ης Ιουλίου 1994, C-131/93, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1994, σ. I-3303, σκέψη 16).
- 62 Κατά πάγια, επίσης, νομολογία, στις εθνικές αρχές εναπόκειται να αποδεικνύουν ότι η ρύθμισή τους πληροί τα κριτήρια που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 59 της παρούσας αποφάσεως (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, σκέψη 76, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, σκέψη 39, και απόφαση της 24ης Απριλίου 2008, C-286/07, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, σκέψη 37).
- 63 Όσον αφορά, αφενός, την καταλληλότητα της απαγορεύσεως που θέτει το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας, η Ιταλική Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι θέσπισε αυτό το νομοθετικό μέτρο λόγω της ελλείψεως, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, κανόνων περί εγκρίσεως τύπου στοιχείου, οι οποίοι θα καθιστούσαν δυνατή την άνευ κινδύνων χρήση μοτοσυκλέτας στην οποία έχει προσαρτηθεί ρυμουλκούμενο. Ελλείπει της απαγορεύσεως αυτής, η κυκλοφορία συνδυασμού οχημάτων αποτελούμενου από μοτοσυκλέτα και ρυμουλκούμενο για τα οποία δεν έχει δοθεί έγκριση τύπου στοιχείου θα μπορούσε να αποβεί επικίνδυνη τόσο για τον οδηγό του οχήματος αυτού όσο και για άλλα κυκλοφορούντα οχήματα, καθόσον θα επηρέαζε την ευστάθεια και την πέδηση αυτού του συνδυασμού οχημάτων.

- 64 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εν λόγω απαγόρευση είναι κατάλληλη για την υλοποίηση του σχετικού με την οδική ασφάλεια σκοπού.
- 65 Όσον αφορά, αφετέρου, την εκτίμηση περί της αναγκαιότητας της απαγορεύσεως αυτής, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, κατά τη νομολογία που υπομνήσθηκε με τη σκέψη 61 της παρούσας αποφάσεως, στον τομέα της οδικής ασφάλειας τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν το επιδιωκόμενο επίπεδο οδικής ασφάλειας και τον τρόπο επιτεύξεως. Καθόσον το επίπεδο αυτό μπορεί να διαφέρει μεταξύ κρατών μελών, τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν περιθώριο εκτιμήσεως και, επομένως, το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος θεσπίζει λιγότερο αυστηρούς κανόνες απ' ό,τι ένα άλλο δεν συνεπάγεται ότι οι αυστηρότεροι κανόνες αντιβαίνουν στην αρχή της αναλογικότητας (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 2004, C-262/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2004, σ. I-6569, σκέψη 37, και της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, C-141/07, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2008, σ. I-6935, σκέψη 51).
- 66 Εν προκειμένω, η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει, χωρίς να έχει αντικρουσθεί επ' αυτού από την Επιτροπή, ότι η κυκλοφορία συνδυασμού οχημάτων αποτελούμενου από μοτοσυκλέτα και ρυμουλκούμενο είναι επικίνδυνη για την οδική ασφάλεια. Μολονότι, βεβαίως, στο κράτος μέλος που επικαλείται επιτακτική ανάγκη προκειμένου να δικαιολογήσει περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εναπόκειται να αποδείξει ότι η ρύθμισή του είναι κατάλληλη και αναγκαία για την επίτευξη του θεμιτώς επιδιωκόμενου σκοπού, αυτό το βάρος αποδείξεως δεν φθάνει μέχρι του σημείου να απαιτείται από το κράτος μέλος αυτό να αποδείξει, τεκμηριωμένα, ότι κανένα άλλο πιθανό μέτρο δεν καθιστά δυνατή την επίτευξη του εν λόγω σκοπού υπό τους αυτούς όρους (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, C-157/94, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 1997, σ. I-5699, σκέψη 58).
- 67 Συγκεκριμένα, αφενός, μολονότι δεν αποκλείεται εν προκειμένω η δυνατότητα λήψεως άλλων μέτρων αντί της απαγορεύσεως που προβλέπει το άρθρο 56 του κώδικα οδικής κυκλοφορίας, τα οποία θα μπορούσαν να διασφαλίσουν την επίτευξη ορισμένου επιπέδου οδικής ασφάλειας όσον αφορά την κυκλοφορία συνδυασμού οχημάτων αποτελούμενου από μοτοσυκλέτα και ρυμουλκούμενο, όπως τα μέτρα που διαλαμβάνονται στο σημείο 170 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα, εντούτοις δεν είναι δυνατό να αποκλεισθεί η δυνατότητα των κρατών μελών να υλοποιήσουν ένα σκοπό όπως η οδική ασφάλεια θεσπίζοντας γενικούς και απλούς κανόνες, οι οποίοι θα

είναι εύληπτοι στους οδηγούς και θα εφαρμόζονται από αυτούς ευχερώς, η δε διαχείριση και ο έλεγχος της εφαρμογής τους θα είναι επίσης ευχερής για τις αρμόδιες αρχές.

- 68 Αφετέρου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από το γράμμα τόσο της διεθνούς συμβάσεως για την οδική κυκλοφορία όσο και των αιτιολογικών σκέψεων των οδηγιών 93/93 και 97/24, που επικαλέσθηκε η Ιταλική Δημοκρατία, δεν συνάγεται ότι η προστασία της οδικής ασφάλειας στο επιδιωκόμενο από την Ιταλική Δημοκρατία επίπεδο μπορεί να διασφαλισθεί με τη μερική απαγόρευση της κυκλοφορίας ενός τέτοιου συνδυασμού οχημάτων ή με τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.
- 69 Κατόπιν των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι η απαγόρευση να έλκουν οι μοτοσυκλέτες ρυμουλκούμενο ειδικώς κατασκευασμένο για αυτές, το οποίο νομίμως κατασκευάσθηκε και διατέθηκε στο εμπόριο εντός άλλου κράτους μέλους πλην της Ιταλικής Δημοκρατίας, πρέπει να θεωρείται δικαιολογημένη από λόγους σχετικούς με την προστασία της οδικής ασφάλειας.
- 70 Ως εκ τούτου, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 71 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Ιταλικής Δημοκρατίας.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)